

Sygn. akt V CZ 65/12

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk (sprawozdawca)

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa A. N.

przeciwko M. S.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu
Apelacyjnego z dnia 20 maja 2008 r.

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 13 grudnia 2012 r.,

zażalenia pozwanej na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 11 stycznia 2012 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 11 stycznia 2012 r., Sąd Apelacyjny na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. odrzucił skargę pozwanej M. S. o wznowienie postępowania zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 20 maja 2008 r., oraz zasądził od pozwanej na rzecz powoda A. N. 2.700 zł tytułem kosztów postępowania skargowego.

Sprawa w pierwszej instancji była rozstrzygana przez Sąd Okręgowy (sygn. akt I C 886/03). Powód domagał się zasądzenia od pozwanej kwoty 168.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 31 maja 2003 r. tytułem zapłaty ceny za sprzedane jej, umową z dnia 5 listopada 2002 r., udziały w „A. N&T” Przetwórstwo Mięsne Import-Export spółce z o.o. w C. Pozwana, nie kwestionując faktu zawarcia umowy, wniosła o oddalenie powództwa, powołując się na zawarty w umowie zapis, że należność za udziały została zapłacona. W prawomocnie zakończonym sprawie przyjęto, że w trakcie negocjacji warunków umowy strony ustaliły, że zapłatą za udziały będzie dostarczony przez pozwaną do spółki towar o wartości 500.000 zł, co wymagało wystawienia przez pozwaną faktur korygujących, czego jednak pozwana nie uczyniła. Pozwana nie zapłaciła także za udziały w gotówce. Powód przedstawił datowane na 7 listopada 2002 r. oświadczenie podpisane przez pozwaną, że nie zapłaciła ona za udziały w spółce. Pozwana kwestionowała swój podpis na przedstawionym dokumencie. Zarzucała także, iż do skonstruowania dokumentu mogła posłużyć kartka podpisana przez nią *in blanco*. W związku z podniesionymi zarzutami Sąd pierwszej instancji przeprowadził dowody z opinii biegłych: G. R. oraz prof. Z. K. W pierwszej opinii stwierdzono, że w badanym dokumencie najpierw napisano „potwierdzenie”, a dopiero potem nakreślono podpis „M. S.”. W drugiej opinii stanowczo wykluczono możliwość przekopiowania, czy sfałszowania kwestionowanego podpisu. W związku z twierdzeniami pozwanej o usiłowaniu nakłonienia jej do ponownej zapłaty za nabyte udziały, toczyło się postępowanie przygotowawcze, które zostało jednak umorzone wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa.

Sąd pierwszej instancji uwzględnił żądanie zapłaty, przyjmując że pozwana nie wykazała, iż zapłaciła za nabyte udziały. Zamieszone w umowie z dnia

5 listopada 2002 r. stwierdzenie, iż zapłata ceny za udziały już nastąpiła było nieprawdziwe, co pozwana przyznała w oświadczeniu z dnia 7 listopada 2002 r. Okoliczność ta wynikała także z zeznań powoda i świadka R. N. Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanej wniesioną od wyroku Sądu pierwszej instancji, a Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną pozwanej wniesioną od wyroku Sądu drugiej instancji.

W skardze o wznowienie postępowania pozwana, wskazując dwie podstawy wznowienia: z art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c., wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa. Zarzuciła, że zaskarżony wyrok został oparty na dokumencie podrobionym. Celem wykazania tych okoliczności pozwana dołączyła do skargi odpisy prywatnej opinii oraz opinii biegłego sądowego wydanej w ramach innego toczącego się postępowania sądowego. Przedstawione opinie dotyczą analizy podpisu znajdującego się na oświadczeniu z dnia 7 listopada 2002 r. Prywatna opinia została wydana przez Polskie Towarzystwo Kryminalistyczne w W., a opracowana przez M. G. i K. W.-G. Według opracowujących opinię, różnice występujące między kwestionowanym podpisem a przekazanym materiałem porównawczym nie pozwalają na podjęcie kategoriycznych wniosków, co do potwierdzenia autentyczności spornego podpisu. Natomiast opinia na potrzeby postępowania sądowego została wydana przez prof. T. W. Biegły wskazał, że w świetle przedłożonego materiału badawczego i poczynionych ustaleń nie ma miarodajnych podstaw do przyjęcia, że zakwestionowany podpis o treści „M. S.” został nakreślony przez osobę, od której pochodzą materiały porównawcze, tj. przez M. S. W związku z wnioskami wynikającymi z tych opinii ponownie toczyło się postępowanie przygotowawcze. Postanowieniem z dnia 12 maja 2011 r., dochodzenie w sprawie zostało umorzone na podstawie art. 322 k.p.k. wobec niewykrycia sprawcy przestępstwa.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, skarga nie opiera na się na ustawowej podstawie wznowienia, gdyż powołane w niej przyczyny wznowienia postępowania rzeczywiście nie istnieją. Odnośnie do podstawy wznowienia z art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c., tj. oparcia wyroku na dokumencie podrobionym lub przerobionym, Sąd Apelacyjny odwołał się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z dnia 22 grudnia 1970 r., III CRN 327/70 (OSNC 1971, nr 7-8, poz. 139), że

możność żądania wznowienia postępowania na tej podstawie nie dotyczy sytuacji, gdy zarzut fałszu dokumentu był zgłoszony w dotychczasowym postępowaniu i został przez sąd uznany za bezzasadny. W takiej sytuacji skargę o wznowienie postępowania można oprzeć tylko na wykryciu nowych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych (art. 403 § 2 k.p.c.), świadczących o tym, że pogląd sądu o prawdziwości dokumentu był błędny, albo na wykryciu prawomocnego wyroku karnego, skazującego za podrobienie lub przerobienie dokumentu (art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c.). W prawomocnie zakończonym postępowaniu pozwana broniła się zarzutem podrobienia jej podpisu na oświadczeniu z dnia 7 listopada 2002 r., zatem wskazana przyczyna wznowienia postępowania, o której mowa w art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c., nie istnieje.

Nie ma podstaw do przyjęcia, aby doszło do wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu (podstawa z art. 403 § 2 k.p.c.). Pozwana miała możliwość skorzystania z dowodu z opinii innych biegłych w poprzednim postępowaniu, a wnioski w tym zakresie nie zostały ponowione w postępowaniu odwoławczym. Sąd drugiej instancji w prawomocnie zakończonej sprawie ocenił natomiast, iż podejmowane w tym zakresie przez Sąd pierwszej instancji decyzje procesowe były prawidłowe. Skarżąca w istocie zmierza do zrewidowania oceny materiału dowodowego dokonanej przez Sądy obu instancji. Ponadto przy oparciu skargi na tej podstawie nie został dochowany termin do jej wniesienia, określony w art. 407 § 1 k.p.c.

Skarga nie opierała się także na podstawie wznowienia określonej w art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c., pomimo przedłożenia przez skarżącą postanowienia Prokuratury Rejonowej w C. z dnia 12 maja 2011 r. o umorzeniu postępowania w sprawie podrobienia w nieustalonym czasie, nie później niż przed 17 czerwca 2003 r. w C., podpisu M. S. na dokumencie zatytułowanym „oświadczenie-zobowiązanie” datowanym na 7 listopada 2002 r. Skorzystanie z tej przyczyny wznowienia postępowania wymaga spełnienia dalszego warunku, wynikającego z art. 404 k.p.c. Pozwana nie przedstawiła prawomocnego wyroku skazującego, ustalającego czyn będący przestępstwem. Złożyła natomiast postanowienie o umorzeniu dochodzenia na podstawie art. 322 k.p.k. Przepis ten jest podstawą prawną umorzenia

postępowania przygotowawczego ze względów faktycznych, którymi są: niewykrycie sprawcy przestępstwa oraz niepopelnienie czynu, w związku z którym prowadzono postępowanie. W efekcie postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 322 k.p.k., jeżeli nie dostarczyło podstaw do wniesienia aktu oskarżenia. Zatem także i ta podstawa wznowienia postępowania nie istnieje. Ponadto dokument z kwestionowanym przez pozwaną podpisem był tylko jednym z dowodów w sprawie, a roszczenie powoda zostało uwzględnione, gdyż pozwana nie zdołała wykazać, aby faktycznie spełniła świadczenie wynikające z zawarcia umowy, tj. że zapłaciła za nabyte udziały w spółce ustaloną cenę. Zatem wyrok w poprzednim postępowaniu nie został oparty jedynie na tym dokumencie

Na postanowienie Sądu Apelacyjnego zażalenie wniosła pozwana, która zaskarżyła je w całości, zarzucając naruszenie art. 403 § 1 pkt 1 oraz art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 410 § 1 i art. 404 k.p.c. poprzez przyjęcie, że wskazane przez skarżącą podstawy wznowienia nie zachodzą, a co za tym idzie, że skarga podlegała odrzuceniu. Pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie skargi do rozpoznania właściwemu sądowi. W toku postępowania zażaleniowego pozwana wniosła pismo procesowe z dnia 28 sierpnia 2012 r., do którego załączyła, wnosząc o przyjęcie w poczet materiału dowodowego, opinie pozaprocesowe wydane przez Uniwersytet Warszawski Wydział Prawa i Administracji Instytut Prawa Karnego i Katedry Kryminalistyki z dnia 23 i 27 lipca 2012 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie jest uzasadniony zarzut naruszenia art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. Trafnie Sąd Apelacyjny przyjął, odwołując się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z dnia z dnia 22 grudnia 1970 r., III CRN 327/70, że w przypadku, gdy już w zakończonej prawomocnie sprawie uznano za bezzasadny zarzut sfałszowania dokumentu, skarga o wznowienie postępowania nie może opierać się bezpośrednio na podstawie wznowienia z art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. Prowadziłoby to bowiem do konieczności ponownej oceny tego samego materiału dowodowego, który został już oceniony w prawomocnie zakończonej sprawie. Z tych względów dla przyjęcia, że skarga o wznowienie postępowania nie opierała się na podstawie wznowienia

wymienionej w art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. bez znaczenia były także nowe dowody załączone przez pozwaną w postępowaniu zażaleniowym, które miały wykazywać fakt podrobienia dokumentu z dnia 7 listopada 2002 r.

W sytuacji, gdy w prawomocnie zakończonej sprawie nie uwzględniono zarzutu fałszu dokumentu, na którym oparto rozstrzygnięcie, można żądać wznowienia postępowania z powołaniem się na fałszerstwo tego dokumentu na podstawie określonej w art. 403 § 2 k.p.c. albo na podstawie z art. 403 § 1 pkt 2 w zw. z art. 404 k.p.c. Zgodnie z art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c., którego zarzut naruszenia podniesiono w zażaleniu, można żądać wznowienia postępowania na tej podstawie, że wyrok został uzyskany za pomocą przestępstwa. Przepis art. 404 k.p.c. wymaga jednak, aby w takim przypadku czyn został ustalony prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że postępowanie karne nie może być wszczęte lub że zostało umorzone z innych przyczyn niż brak dowodów. Zasadnie przyjął Sąd Apelacyjny, że art. 322 § 1 k.p.k. - który stanowił podstawę prawną umorzenia postępowania karnego postanowieniem z dnia 12 maja 2011 r. Prokuratury Rejonowej (1 Ds. 60/11) – ma zastosowanie do umorzenia postępowania karnego z przyczyn faktycznych, tj. gdy nie wykryto sprawcy przestępstwa albo nie popełniono przestępstwa, co obejmuje także sytuację określoną w art. 404 k.p.c. jako umorzenie postępowania karnego z przyczyny polegającej na braku dowodów. Jak wskazuje analiza uzasadnienia postanowienia o umorzeniu postępowania karnego, dowody przeprowadzone w tym postępowaniu nie pozwalały nawet na ustalenie, czy doszło do sfalszowania dokumentu, skoro przyjęto, w nim, że wobec istotnych rozbieżności w uzyskanych opiniach biegłych nie sposób jednoznacznie ustalić osoby, która podpisała dokument z dnia 7 listopada 2002 r.

Uwzględniając powyższe, zasadnie Sąd Apelacyjny odrzucił skargę o wznowienie postępowania na podstawie art. 410 § 1 k.p.c., przyjmując, że nie została ona oparta na ustawowych, wskazanych w niej, podstawach wznowienia. Badanie skargi w tym zakresie, nie mające charakteru merytorycznego, mogło nastąpić, w myśl powołanego wyżej przepisu, na posiedzeniu niejawnym.

Z tych względów zażalenie jako bezzasadne podlegało oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

